

HARRI LAAKSO

Askelvirheitä Trombi ja rusakko

Sunnuntai, 8.8.2010. Aamuseitsemältä lähdän kävelemään Porista kohti Akaata: ensin kakostietä Humppilaan ja sieltä itään, Urjalan ja Kylmäkosken kautta Toijalaan. Koen ensimmäisen takaiskuni vajaan sadan metrin kävelyn jälkeen: torikahvila, jossa aioin juoda juhlat lähtökahvit, ei olekaan vielä auki. Joudun taivaltamaan muutaman kilometrin kohti Ulvilaa, Koivulan Shellille. Matkalla näen rusakon, joka teollisuushallin hiekkapihalla tuijottaa minua herkeämättä. Odotan, että näkisin sen juoksevan pois, mutta se jää paikalleen vielä minun lähdeTTYäni.

Päivä on kuuma, jo heti aamusta, ja ilma painostava. Myöhemmin samana päivänä trombi iskee Sonisphere-festivaaliin, piiskaa hevikkansaa ja viskoo valkoisia muovituoleja pitkin ruohokenttiä. Silloin olen jo kaukana Porista, tai ainakin muutaman kymmenen kilometrin päässä Harjavallassa, Hotelli Marilynissä, missä aamiainen tuodaan muovirasioissa käytävällä oleviin jääkaappeihin.

Mäkihyppy ja Bruno

Talvella 1974 elokuvantekijä Werner Herzog tempaisi saappaat jalkaan ja lähti kävelemään Münchenistä kohti Pariisia. Herzog oli kuullut, että hänen arvostamansa elokuvateoreetikko Lotte Eisner oli vakavasti sairaana, ja oli vakuuttunut, että kävelemällä Eisnerin luokse hän kykenisi estämään tämän kuoleman. Näin ilmeisesti tapahtui, sillä Eisner kuoli vasta vuosia myöhemmin.

Herzogille käveleminen on epäilemättä yksi tapa päästä lähemmäs sitä maailman ”ekstaattista” totuutta ja kauneutta, jota hän tavoittelee myös elokuvissaan. Jotain vastaavaa on hänen mielestään mäkihyppämisessä, jossa lennetään yksin, suu ammoltaan ja kuolemanpelkoa uhmaten (sillä mäkihyppääjä ei voi keskeyttää liitoaan toisin kuin esimerkiksi syöksylaskija).¹

Herzog on maininnut, että jos hän perustaisi elokuvakoulun, hän ei ottaisi opiskelijaksi ketään, joka ei ole kävellyt jotain huomattavaa matkaa, vaikkapa Madridista Kiovaan. Sillä kävellessä – ja kirjoittaessa matkalla havaintojaan – oppii enemmän elokuvanteosta kuin jossain elokuvakoulussa ikinä.² Elokuvissa ei ole

kysymys teemoista vaan tarinoista, joita matka ruokkii ja kehrittelee.

Kirjassa *Jäinen matka*, joka kertoo Herzogin patikkamatkasta Eisnerin luo, voi havaita, kuinka elokuvan *Stroszek* (1977) loppu muotoutuu tien päällä: ”Bruno pakenee, yöllä hän murtautuu hylätylle hissiasiemalle, olisi marraskuu. Hän käynnistää hissin päävivun. Läpi yön hissi ajaa mielipuolisesti, ja koko sen reitti on valaistu. Aamulla poliisi pidättää Brunon. Näin tarinan olisi päättyttävä”³. Se olisi ollut lohdullista, mutta elokuvassa näin ei tapahdu. Näemme, kuinka Bruno menee hiihtohissiin, kuulemme laukauksen, poliisia ei tule, kana tanssii, elokuva päättyy.

Matkalla lumipyry yllättää Herzogin:

”Olen mäkihyppääjä, heittäydyn myrskytuulen varaan, eteenpäin nojautuneena, katsojat ympärilläni ovat metsää, suolapylväiksi jähmettyneinä, metsä repäisee suunsa ammolleen. Lennän ja lennän loputtomiin. Hei, he huutavat, miksi se ei lopeta. Parempi jatkaa lentämistä, muutoin he huomaavat, että jalkani ovat niin huonossa kunnossa ja jäykät, että ne murenisivat laskeutuessaan kuin kalkki, ajatelen.”⁴

Ruohikko ja Rambo

Tiistai, 10.8.2010. Kengänpohjat kuumenevat asfaltilla, mutta olen huomannut, että jalat viilenevät huomattavasti, kun siirryn kävelemään tien vierustan ruohikolle, vaikka kosteassa heinikossa on raskaampi kulkea. Kävellessä – ehkä myös ajatellessa – alkaa vaistonvaraisesti välttää liikkeitä, jotka tuottavat kipua. Mutta niin ei pitäisi tehdä, koska silloin jokin muu paikka kipeytyy. Tauon jälkeen liikkeelle lähteminen on aina vaikeinta. Kun kävelee hetken, turtuu, kipuun tottuu. Orava ylittää tien, mutta pääsee sujahtamaan auton renkaiden välistä. Lippalakki lentää päästä rekan nostattamassa ilmavirrassa. Kärpäset surraavat hikisessä niskassa, eikä niitä pääse pakoon.

Saapuessani kaupungin tai kylän reunamille tunnen ristiriitaista outoutta. Olen tyytyväinen päästessäni jonnekin, tuntiessani, kuinka taajama sulkee minut sisäänsä. Samalla mielessä välähtää syvälle iskostunut kuva muu-

”Suomessa on mahdollista kävellä päivä-
kausia näkemättä toista ihmistä.”

– Craig Evans, *On Foot Through Europe. A
Trail Guide to Scandinavia*. Quill, New York
1982.

kalauskulkijasta, jota kukaan ei halua, muistikuva epäluo-
loisesta poliisiautosta, joka rullaa hitaasti John Rambon
ohi. Yhtäläisesti olen jakautunut poistuessani. Tunnen,
kuinka kylä samanaikaisesti hylkii vierailijaa ja vastaha-
koisesti irrottaa otteen hänestä.

Rantaviiva

Wolfgang Welsch kirjoittaa tekstissä ”Reflecting the Pa-
cific” Tyynen valtameren suunnattomuudesta ja sen ni-
menmukaisesta tyyneydestä.⁵ Welsch kirjoittaa, kuinka
kävely rannalla, sen suuren olion, yksilön tai ”eläimen”
edessä, joka valtameri on, kykenee horjuttamaan ta-
paamme ajatella valtameriä ihmisen mittaisena. Askeltelu
rantaviivalla, maan ja meren rajalla, on askellusta kahden
maailman, tutun ja tuntemattoman, välissä. Kohdates-
samme Tyynenmeren emme enää ole moderneja auto-
nomisia subjekteja vaan syvästi sidoksissa maailmaan,
eläimiin, kasveihin, materiaan – kuin olisimme juuri
muistaneet ja sisäistäneet paikkamme: siinä evoluution
kanssakumppaneidemme vastustamaton tutuus.

Welsch kirjoittaa ajan tajun katoamisesta valtameren
äärellä ja yhteisyydestä maailman muiden elävien ja
elottomien olevien kanssa. Nämä kokemukset eivät kui-
tenkaan ole mystisiä, eivät illuusioita eivätkä vääristymiä,
vaikka arkijärki näin meille uskottelisi – koska juuri ar-
kijärjen rajoitettu näkökulma maailmaan on uhattuna –
vaan mahdollisuus ajatella uudella tavalla, vapaampana
inhimillisen maailman rajoituksista.

Onko kävelyllä muoto, onko se prosessi vai olento,
kuten valtameri? Tie on myös kuin rantaviiva, niemeke
tai kannas, jonka molemmin puolin on tuntematon,
joskus kaameakin metsä. Tutun ja tuntemattoman rajana
se näyttää meissä sen osan itsestämme, joka on yhte-
ydessä äärettömään. Kävelyni on kulkua itsen ja kak-
kostien kulttuurin välissä.

Ehkä ajan taju katoaa kävellessäkin, samalla kun etäi-
syyksien historiallisuuden taju vahvistuu: entisaikojen kä-
sitys paikkojen välimatkoista oli jotain aivan muuta kuin
nykyisin. Tämä sekä voimistaa että heikentää maailman
kuvallistumista. Sillä kuva edellyttää hallitsevaa etäisyyttä,
mutta kävellessäni olen samalla osallinen etäisyydestä.

Myös odotushorisontti muuttuu. Jos yksi päivä

on ollut rankka, seuraavasta odottaa vielä rankempaa.
Yleensä niin ei kuitenkaan käy. Kovat päivät vuorot-
televat leppoisten kanssa, juuri odotuksen horisontin
vuoksi. Kävellessä jokaisen välietapin horisontti näyt-
täytyy edessä vaateliana, kuin valtamerellä, eikä sinne
ole oikotietä.

Kävelyn olosuhteet luovat erilaisia tapoja lähestyä ja
ajatella maailmaa. Olosuhteet tekevät asioiden uuden-
laisen kohtaamisen mahdolliseksi sen sijaan, että loisivat
ne tyhjistä. Maantiellä, merellä ja tuiskussa kohtaan yhä
saman maailman, mutten enää kohtaa sitä vain kaupun-
gistuneen minäni kautta.

Kirkontornin valo

Keskiviikkoilta, 11.8.2010. Enää en halua kuvata tai
puhua. Tämä retki on muuttunut ulkoisesta sisäiseksi.
Jalat ovat niin krampissa, etten voi pysähtyä. Jyrkkä
mäki, pimeää. Yön tullessa metsässä huutavat ihmeelliset
eliöt ja oliot ja jokin, kuin Ilmestyskirjan peto, ja minä
liikun niiden välitse. Sitten kaukaa peltojen yli näkyy
Akaan kirkon valo, kutsuvana kuin majakka merenkul-
kijalle – ei mikään uskonnollinen näky, ainoastaan to-
dellinen ja käytännöllinen muistutus siitä, että asiat ovat
saavutettavissa.

Ja silti: mustuneine varpaineni en saavuta mitään, en
estä ketään kuolemasta, en oivalla mitään syvää totuutta
kuuluvuudestani maailman olioiden joukkoon. Vain
kengännauhojen ja repun kireydellä, vesipullolla ja ma-
kuualustalla on loppujen lopuksi merkitystä. Totean, että
kävelijänä olen harrastelija. Pieni harras tekoni, teokseni:
4 päivää, 40 km päivässä, 4 km/h.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 *Herzog on Herzog*. Toim. Paul Cronin. Faber and Faber, London
2002, 96.
- 2 Sama, 15.
- 3 Werner Herzog, *Jämen matka. Jalan Münchenistä Pariisiin
23.11.–14.12.1974* (Vom Gehen im Eis, 1974). Suom. Kaisu
Isto. Like, Helsinki 1990, 49.
- 4 Sama, 29.
- 5 [http://www.contempaesthetics.org/newvolume/pages/article.
php?articleID=198](http://www.contempaesthetics.org/newvolume/pages/article.php?articleID=198). 10.4.2011.